

ԱՄԵՆԱՊԱՏԻՒ Ս. ՊԱՏՐԻԱՐԺ ՀՕՐ ԾՆՆԴԵԱՆ ՊԱՏԳԱՄԸ ԲԵԹՂԵՀԷՄԻ ՍՈՒՐԲ ԱՅՐԷՆ

«Ձի ոչ գոյր նոցա տեղի՝ յիջևանին»:

Ժողովուրդ Հայոց, որ ի Պաղեստին, ի Յորդանան եւ ի Սփիւռս աշխարհի:

Դարձեալ կանգնած Աստուածորդուն Մսուրին առնթեր, ուր դարեր առաջ սկսաւ մարդուն փրկագործութեան Մեծ եւ Սքանչելի Խորհուրդը, կու գամ փոխանցել քեզի ժողովուրդ Հայոց որ ի Սուրբ Երկիր, ի Յորդանան եւ ի Սփիւռս աշխարհի, ողջոյն սիրոյ, օրհնութեան եւ խաղաղութեան:

Երկու հազար տարիներ առաջ, Ծննդեան այս խորհրդաւոր գիշերուան մէջ երկրնքի դռները կը բացուէին նման Աստուծոյ շրթներուն, եւ Բանը՝ Աստուծոյ խօսքը, Որդին կը մարմնանար: Եւ Աստուածայայտնութեան տօնը այս գիշեր դարձեալ կը հաւաքէ մարդոց միտքերը իր «Մեծ եւ սքանչելի խորհուրդին» շուրջ, անոնց աչքերուն առաջ բանալու Աստուածային Բանին, Խօսքին հրաշքը, որ այս երեկոյ կու գայ բնակիլ մեր մէջ: Աստուածորդուն ծնունդով կատարուած Յայտնութիւնը կու գար հիմնովին փոխելու մարդուն՝ Աստուծոյ մասին ունեցած ըմբռնումը, զայն աւելի բարձրացնելով ու խորացնելով աւելի կը մօտեցնէր մարդկութեան սրտին: Ու այդ լո՛ւռ եւ սո՛ւրբ գիշերէն սկսեալ հաւատացեալը Քրիստոսի մէջ տեսաւ գորովագութ Հայր մը, ազատարար Փրկիչ մը, իր նման կնոջմէ ծնած եղբայր մը եւ մարդուն խոնարհած անվերապահ վստահութեան արժանի ոյժ մը:

Այս գիշեր ծնող Բանը, Որդին՝ մարդուն կու գար իբր հոգեղէն էակ մը, որովհետեւ մարդը իր հոգեկան կազմութեամբ եւ աշխարհով՝ Աստուծմէ տրուած գաղափար մըն է, որուն հոգւոյն ջերմ ծալքերուն մէջ երկնքին ու երկնայինին ձգտումը միշտ կ'եռեւեփի. անոր մէջ ինկած աստուածային ճառագայթը կայ, ու ատոր համար է որ Երկնաւորին խօսքը ուղղուած երկրաւորին՝ յայտնութիւն մըն էր: Հին Կտակարանի տեսանողներուն եւ մարգարէներուն համար եւս, «Եւ եղեւ Բան Տեառն առ իս»-ը աստուածային յայտնութիւններ էին, սակայն նոր կրօնքով յայտնուող Բանը՝ ինք էր, Աստուածորդին, որ կու գար մարմին առնելով բնակիլ մարդոց մէջ, անոնց հոգիին ու մտքին մէջ թափելով իր յաւիտենական խորհուրդին լոյսը: Սակայն Աստուծոյ հետ խօսող մարգարէներուն, եւ Աստուածորդուն ապրող խօսքին միջեւ տարբերութիւն մը կար: Առաջինները արագ յայտնատեսութեան մը մէջ դէմ առ դէմ եկած էին Աստուծոյ, մինչ Քրիստոս՝ Աստուծոյ մարմնացած Խօսքը, իր մարմնով եւ անձով պիտի ապրէր այդ, որուն համար ալ պիտի ըսէր. «Ճանաչէ զիս Հայր, եւ ես ճանաչեմ զՀայր»:

Քրիստոսի մարդեղութեամբ, տիեզերքը կու գար լեցնել մինչ այդ հեթանոս աշխարհը անծանօթ նոր զգացումով, բարութեամբ եւ անհուն ու խոր սիրտով մը: Տիեզերքը սիրտ մը կ'ունենար եւ կեանքը՝ իմաստ, երբ գիտցաւ թէ անոր սկիզբը եւ վերջը տիեզերական Հայր մը կար, որ Իր Միածին Զաւակը մարդոց մէջ կը ղրկէր, որպէսզի անոնց տառապանքով ինք արիւնէր եւ անով զիրենք իրեն ու երկնքի եղբայր ընէր: Քրիստոսով մարդկութեան ապականած հոգիին մէջ նոր շունչ մը կը մտնէր, որ կու գար փոխելու մարդուն բնութիւնը, վերաբերմունքն ու յարաբերութիւնը իր Հօր՝ եւ Միակ Աստուծոյ հետ:

Մանուկը, որ այս գիշեր կը ծնի մեր սիրտերուն մէջ, մարմնացումն է սիրոյ եւ խաղաղութեան, այն խաղաղութեան, որ ամբողջ դարեր եղած էր տառապող մարդկութեան միակ իղձն ու տենչանքը: Սակայն այս օրերուն, խաղաղութեան աղերսը աւել-

նալով դարձած է միլիոններու ճիշ մը: Դժբախտաբար, հակառակ այս բոլորին տխուր է ըսել թէ պատերազմի եւ նախճիրի կիրքը տակաւին կ'եռեւեփի կարգ մը անաստուած ղեկավարներու եւ մարդոց միտքերուն եւ սիրտերուն մէջ, եւ այս աշխարհը ներկայիս, աւելի մեծ չափանիշներով կը կրկնէ այդ ողբերգութիւնը: Գեհենային ոյժեր միջամուխ կ'ըլլան աշխարհի եւ մարդկութեան արժէքներուն եւ ճակատագրին, զանգուածները վերածուած են անհատի եւ անոր լեզուն՝ զէնքի: Իսկ անդին, ազգերու գերակայութեան եւ տիրապետելու վայրագ բնագոյր անասելի անգթութիւններու կ'առաջնորդէ մարդը-մարդուն դէմ, եւ այս բոլորը՝ որովհետեւ մարդուն ողբերգութիւնը կը սկսի այն րոպէին երբ Աստուած կը մեռնի մեր մէջ եւ ան կը վերածուի խեղերանքի ու կը դառնայ կեր՝ մահուան:

Մարդկային պատմութեան քիչ թէ շատ ծանօթ եղողներ, լաւ գիտեն թէ ի՞նչ կացութեան մէջ կը գտնուէր մեր աշխարհը, երբ Աստուածայայտնութեան գիսաւորը կու գար լուսաւորելու Բեթղէհէմի երկնակամարը: Հին աստուածները սնանկացած իրենց երբեմնի փառքէն, այլեւս դարձած էին մարդոց անտարբերութեան եւ ծաղր ու ծանակի նշաւակ: Մարդկութեան բարոյականը ինկած էր եւ ընկերութեան հիմերը խախտած, եւ Քրիստոս իր հրաշագործ յայտնութեամբ կու գար փրկել կացութիւնը. ան կու գար իր բարութեամբ եւ սիրով աշխարհին ցոյց տալու փրկութեան եւ Մարդուն բարձրացման ճամբան:

Կ'ապրինք անկման մէջ եղող աշխարհի մը վրայ, փեռեկտուած անբուժելի հակասութիւններով: Զկայ ո՛չ միայն Ֆիզիքական ապահովութիւն, այլ նաեւ հոգեկան: Ներկայիս մարդկութիւնը կ'ապրի նախճիրի եւ ստուերներու աշխարհի մը մէջ, եւ մարդը կ'անցընէ բարոյական հոգեւորք մը, նման հին օրերու աշխարհին, որուն կործանումին Աստուածորդին կու գար բերելու իր փրկութիւնը: Ան իր ծնունդով աշխարհին կը բերէր ո՛չ թէ բարոյական սիստեմ մը, այլ աւելի՝ կեանքի յղացք մը, որ անսպառ ու մշտահոս աղբիւր մըն էր: Հակառակ անոր, որ Քրիստոնէական բարոյականի գետը ժամանակի ընթացքին շատ առուններ ընդունած է իր մէջ, սակայն անոր էութիւնը մնացած է հարազատ, մարդկային եւ բիրեղեայ, ուր միշտ կը ցոլայ Աստուծոյ պատկերը, հրաւիրելով Մարդը Իր նմանութեան:

Աշխարհի ներկայ դժուարութիւնները ո՛չ տնտեսական են եւ ո՛չ քաղաքական, այլ միայն բարոյական: Մեր աշխարհը այս օրերուն կը տառապի հոգեւոր եւ բարոյական սնանկութենէ եւ ո՛չ մէկ քաղաքական կամ տնտեսական դրութիւն կրնայ չափաւորապէս գոյատեւել եթէ հիմնովին բարոյական չէ: Հայր Աստուած ի՞նք է բացարձակը, ո՛չ մարդը, ո՛չ ցեղերը, ո՛չ ազգերը եւ ոչ նոյնիսկ քաղաքական կամ տնտեսական կառույցները, այլ միայն Աստուած: Այնքան ատեն որ Մարդը կը հակառակի աստուածային օրէնքներուն, Ան պիտի պատուհասէ զինք: Ո՛չ միայն թագաւորներ, այլ թագաւորութիւններ կու գան ու կ'երթան, ցեղեր եւ ազգեր կ'ուծանան եւ տնտեսական ու քաղաքական կառույցներ պիտի կործանին, մինչեւ մարդը սորվի, թէ «Երկիւղ Տեառն սկիզբ է իմաստութեան»:

«Ցնծութիւն աշխարհի ծնար» կ'երգէ սրբազան հայ շարականագիրը, որովհետեւ «Բանը, Աստուծոյ Խօսքը» այս գիշեր կը ծնի ո՛չ միայն մեր մեղքերու քաւութեան համար, այլ որպէսզի աշխարհ ցնծար սիրով եւ խաղաղութեամբ, բան մը որ անգիր ժամանակներէ ի վեր եղած էր ամբողջ մարդկութեան երազը, տենչը, կարօտն ու հոգիին ու մտքին պապակը, որ իր կարգին Մեծ աղօթասացին՝ Նարեկացիի շրթներուն վրայ պիտի վերածուէր աղերսի, որպէսզի «Փարատէին մէզն ու մառախուղը, չքանային չարիքն ու յուսահատութիւնը մարդոց սիրտերէն» եւ հոն արձագանքէր հրեշտակներու աւետաւոր պատգամը, «Յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն ... Զի ծնաւ մեզ այսօր Փրկիչ»:

Դարերով Հայ ժողովուրդը տենչաց եւ աղօթեց խաղաղութեան, ո՛չ միայն մեզի պարտադրուած քաղաքական պայմաններուն համար, այլ աւելի՝ որովհետեւ մենք խորապէս հաւատացինք, թէ խաղաղութեան, սիրոյ եւ համագործակցութեան աշխարհի մը մէջ էր միայն, որ կարելի պիտի ըլլար Աստուծոյ Թագաւորութիւնը իրագործել: Անցաւ ամբողջ դար մը եւ ազգերու անտարբերութեան պատճառով հայ ժողովուրդը չհաշտուեցաւ անհաշտելիին հետ: Մենք, որ դարերով եղած ենք զաւակները անարշալոյս մնացած ժողովուրդի մը, սակայն երբեք չենք ընկրկած այդ խաւարչտին օրերէն, մենք տակաւին կը յամառինք հաւատալ խաղաղութեան, սիրոյ եւ կորսուած արդարութեան մը, որ պիտի ըլլայ այս գիշեր վերստին ծնող միա՛կ եւ արդար հատուցումը մեր ազգին, որովհետեւ մեր ժողովուրդը իր ամբողջ պատմութեան ընթացքին ազատութեան տենչին չափ բռնուն եւ երկնքին չափ խորունկ խաղաղութեան իղձն ու ծարաւն է ունեցեր, պարզապէս, որովհետեւ համոզուած է թէ միայն Սէրն ու խաղաղութիւնն են որոնք կրնան իրապէս երջանկացնել մարդկութիւնը:

Երկու հազար տարիներ առաջ Պաղեստին աշխարհի մէջ մէկը իսա՛կ կը բարձրանար երկու աւազակներու հետ, որովհետեւ Ան կ'երազէր թէ բոլոր մարդիկ Աստուծոյ զաւակներն էին, եւ թէ երբ մէկը վիրաւորէր կամ վնաս պատճառէր ուրիշի մը, ան զԱստուած վիրաւորած կ'ըլլար: Սակայն անպայման օր մը աշխարհ տարբեր աչքով պիտի նայի երկնայինին, Աստուածութեան, եւ զՔրիստոս պիտի ճանչնայ իբր Տէր եւ Աստուած: Ու այն ատեն միայն երկրի պետութիւնները պիտի հասկնան թէ զինւորական բռնի ոյժը երբեք պիտի չյաջողէր ցանկացուած խաղաղութիւնը պարգեւել տառապակոծ մարդկութեան եւ աշխարհի, եւ թէ քաղաքական, նիւթական եւ վաճառականական ոյժերը կը նմանին ժամանակաւոր ստացուածքներու, եւ կամ առաւօտեան արեւու ճշմարտութեան հետ ցնդող շոգիին:

«Զի ոչ գոյր նոցա տեղի յիշեալնին», ո՛չ միայն այդ օրերուն, այլ այս օրերուն առաւել եւս ահաւոր չափերով մեծցած է թիւը այն մարդոց՝ որոնք իրենց սիրտերուն, կեանքին եւ ապրումներուն մէջ տեղ չունին այս համեստ մտւորին մէջ ծնած ու մարդացած Աստուածորդւոյն: Աստուածորդւոյն ծնունդը այս գիշեր սիրելի հայորդիներ, տօնն է հանդիպման Աստուծոյ եւ մարդուն, Անառակ Որդւոյն - Մարդկութեան՝ - իր հօր տուն դարձին: Մանուկը, որ կը ծնի այս գիշեր մեր հոգիներուն մէջ մարմնացումն է գերագոյն սիրոյ, որ կը ծնէր մարդ-արարածը ետ տանելու իր Արարչին:

Աստուծոյ խօսքը՝ Քրիստոս, անգամ մը միայն ծնաւ պատմութեան ու ժամանակի մէջ, սակայն վստահ եղէք սիրելիներ, որ Ան պիտի ուզէր ամէն օր մարմնանալ ու ծնիլ մեր հոգիներուն մէջ, որոնք իր տաճարներն են: Տիրոջ խօսքին մարմնացման «Մեծ եւ սքանչելի խորհուրդը» յիշատակի դէպք մը, տօն մը ըլլալէ աւելի, մէն մի քրիստոնեայի համար պարտի ըլլալ ներքին ու ամենօրեայ փորձառութեան մը տօնը: Սիրոյ Իշխանին ծնունդը բոլոր ժամանակներու մեծագոյն եւ ամենայուզիչ սիրոյ քերթուածն է կեանքի ու կրօնքին. եւ բանաստեղծութիւնը՝ երկնքին ու երկրին: Երանի՛ բոլոր անոնց՝ որոնք կ'ըմբռնեն այդ բանաստեղծութիւնը եւ մանաւանդ կ'ապրին զայն:

Ի բոլոր սրտէ կ'աղօթենք նորածին Մանկան եւ Աստուածամօր, որ իրենց անհուն սիրով անգամ մը եւս հալեցնեն խաւարի իշխաններուն սիրտերը, որպէսզի դադրին պատերազմներն ու արիւնահեղութիւնները, եւ Աստուածային սէրն ու խաղաղութիւնը տիրապետեն աշխարհի, այժմ եւ միշտ Ամէն:

**ՁԵՁ ԵՒ ՄԵՁ ՄԵԾ ԱԻԵՏԻՍ,
ՔՐԻՍՏՈՍ ԾՆԱԻ ԵՒ ՅԱՅՏԵՆՅԱԻ**